E-learning a lidský faktor (Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.)

Obsah kapitoly

Text kapitoly

Nejdůležitější úlohu při realizaci e-learningového vzdělávání hrají bezesporu lidé. Ústřední roli hrají zejména tutoři studia a autoři studijních materiálů, nicméně v jádru jejich činnosti stojí studenti.

E-learning bude takový, jací budou jeho realizátoři.

E-LEARNING BUDE TAKOVÝ, JACÍ BUDOU JEHO REALIZÁTOŘI A ÚČASTNÍCI.

Autoři a tutoři

Základním úkolem autorů distančních e-learningových textů je vytvořit kvalitní vzdělávací obsah, který bude možné prostřednictvím procesu e-learningového vzdělávání distribuovat studujícím. Při tvorbě distnančního textu se autoři musí zaměřit jak kvalitu obsahu i na formu distančního textu. Autoři by měli respektovat jisté **didaktické zásady**, kterým by měli obsah textu podřídit.

Didaktické zásady, které je třeba doržet při psaní distančních textů

Komplexnost

V rámci obsahu elektronických distančních textů by měla být zachována jistá logická návaznost a uspořádání učiva, přičemž k danému tématu by mělo být přistupováno pokud možno komplexně. K dodržení komplexnosti vedle statických tabulek a grafů formálně přispívají simulace reálných jevů, grafické zjednodušení reálných skutečností, hierarchické a lineární modelování, interaktivní funkce multimedia apod.

Aktivita

Elektronické distanční texty ve spolupráci s tutory by měly umožňovat udržet aktivitu studujících – nebo alespoň jejich zájem o dané téma. Protože distanční texty mohou být interaktivní a multimediální, upoutávají pozornost a v jistých okamžicích nutí studující pracovat, vybírat odpovědi, doplňovat symboly apod. Aktivitu studujících je nutné udržovat mimo jiné také prostřednictvím množství komunikačních nástrojů, které (ať se používají ve velké míře většinou asynchronně) umožňují odstranit pocit osamocení ve studiu, kterému studenti distančních forem studia často podléhají.

Samostatnost

Distanční studium s podporou e-learningu patří do kategorie samostudia, respektive řízeného samostudia. Studující je tedy nucen vzdělávat se sám s využitím distančního textu. To však předpokládá, že bude zároveň zodpovědným za plnění studijního harmonogramu a studijních povinností, že bude „nutit sebe sama ke studiu“. Tutor – tedy jakýsi „pomocník učitele“ – pak studenta aktivizuje, vhodnými prostředky nutí k činnostem, kontroluje plnění studijních podmínek a je moderátorem diskuse (existuje li). Jak bude aktivní tutor, tak bude aktivní i třída.

Přiměřenost

Pokud patříte mezi autory distančních textů, nebo o psaní textu teprve přemýšlíte, mějte vždy na paměti, že tyto texty musí být co nejjednodušší a co nejtransparetnější – musí být maximálně jasné. Tj. není základní text zbytečně obohacovat o velké množství nadbytečných informací – ty moho být vždy v příloze k daným částem textu. Jako autoři si vždy musíme uvědomit, pro jaké studující jsou texty určeny. Jinak bude vypadat text, určený pro učitele, pro úředníky, pro profesory, pro řidiče tramvají. Vždy vycházejme také z granulovanosti textu a ze zásad konstruktivismu. Konstruktivistická koncepce učení zdůrazňuje aktivitu žáků, kteří si sami konstruují vědění. Je to proces, založený na řešení problémů, přičemž předchozí informace a zkušenosti se spojují s novými. V rámci distančního vzdělávání se konstruktivismus spojuje zejména s granulovaným přístupem ke vzdělávacímu obsahu:

obsah segmentujme na co nejmenší logické části,

části postupně předkládejme studujícím,

studující na jejich základě konstruují poznání.

Z obdobné charakteristiky pak vychází i některé e-learningové vzdělávací standardy, o kterých bude řeč dále.

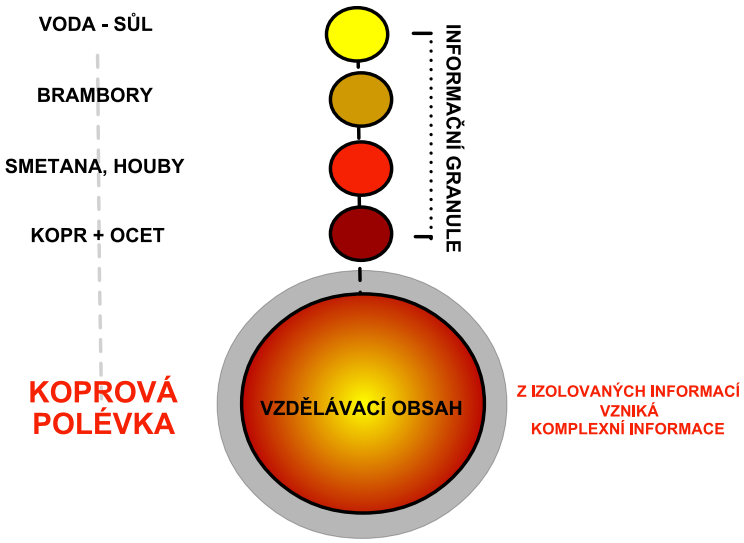

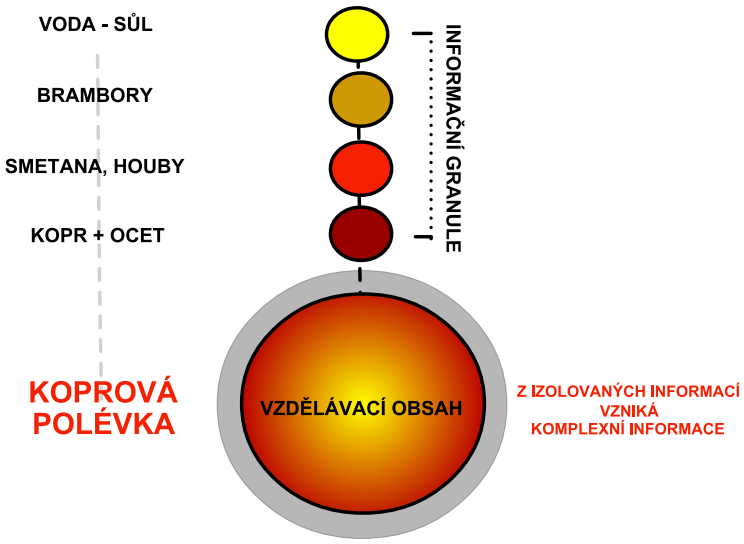

Postup od analýzy k syntéze, od indukce k systematizaci

Tato pedagogická zásada předpokládá, že k procesu předávání informací postupujeme vždy od analýze k systéze, od indukce k systematizaci, tedy vždy od jednoduššího logického kroku ke složitějšímu. To je obdobné, uvědomíme li si, jak přistupuje k obsahu právě konstruktivismus.

Studující

Studující tvoří další důležitý element distančního vzdělávání. Důležité je zejména uvědomit si, že studující v DiV je ve zcela jiné roli než například studující prezenčních forem studia. O distančním vzdělávání podporovaném e-learningem se často hovoří jako o řízeném samostudiu, ze strany studujícího je tedy nutnou podmínkou jeho vlastní **ochota samostudovat - studovat samostatně**. V prezenčních formách studia máte nad sebou vždy nějakého pedagoga/instruktora/trenéra, který usměrňuje vaši vzdělávací aktivitu. Jako studenti v DiV jste však z velké části v průběhu studia od svých „učitelů" odděleni. Ono oddělení pak může u studujících vyvolávat různé pocity a stavy – pocit osamění, frustrace apod. Podívejme se tedy nejdříve na rozdíly mezi studujícími v prezenčních a distančních formách studia.

ROZDÍLY MEZI STUDUJÍCÍMI

PREZENČNÍ STUDENT	DISTANČNÍ STUDENT
Dospívá, není ještě vyzrálý, integruje si svůj osobnostní systém, učí se být samostatným.	Je dospělý, má integrovaný osobnostní systém, je samostatný.
Nemá zaměstnání. Nemá rodinu.	Má zaměstnání. Má rodinu.
Studuje s určitým cílem	Studuje s určitým cílem
Je zvyklý pravidelně se učit, je k tomu nucen danou vzdělávací instucí (ZŠ/SŠ/VŠ)	Není zvyklý pravidelně se učit.
Nemá závazky, které by bránily jeho studiu.	Má závazky, které mohou bránit jeho studiu.
Má dostatek volného času.	Má nedostatek volného času.
Obvykle je informačně gramotný, ovládá práci s ICT, výpočetní technikou, Internetem	Nemusí být informačně gramotný, nemusí ovládat práci s PC

Otázka vyžadující písemnou odpověď

Pokuste se zpracovat profil distančního studenta, zkuste si vypsat všechny rozdíly mezi distančním a prezenčním studentem. Napište, zda a proč se považujete či nepovažujete za vhodného připraveného distančního studenta.

Aby byl student schopen studovat v distančních formách studia, musí splňovat několik podmínek: **musí být kvalitně motivovaný, zodpovědný za své studium, musí být schopen si dobře zorganizovat čas a musí být počítačově gramotný** (více např. Všeťulová, M. 2004/5).

Zásady kvalitního a efektivního studia lze shrnout do několika ústředních bodů (upraveno od Všeťulová, M., komentováno Kopecký, K.):

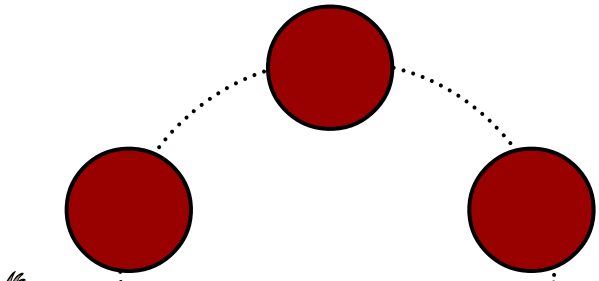

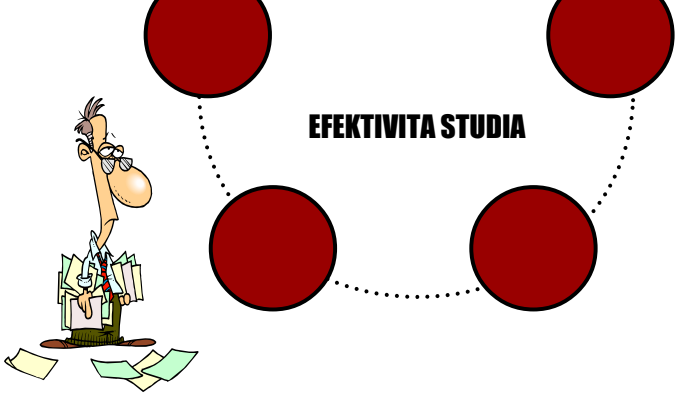

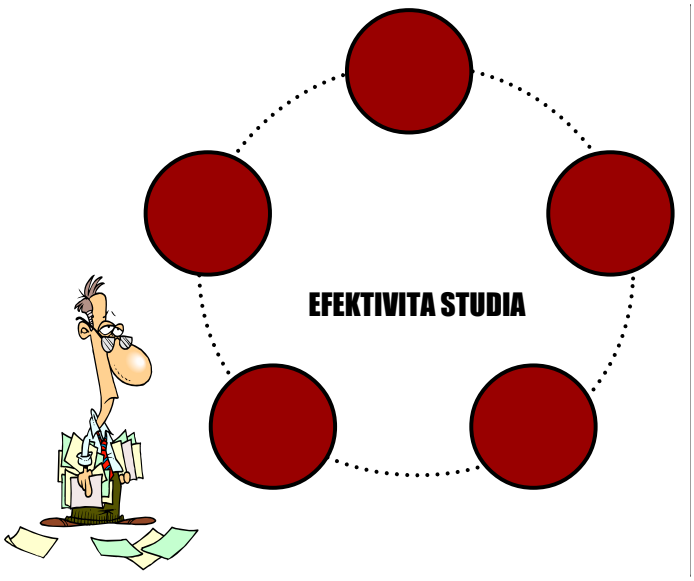

1. Postupujme od jednoduchého ke složitému

Vzpomeňme si na některé pedagogické zásady pro psaní nejen distančních textů. Stejně by měl fungovat i proces studia – postupujme podle zásad logiky. Postup od jednoduchého ke složitému je důležitý zejména kvůli silnému motivačnímu náboji – pokud pochopím jednoduché, motivuje mě to pro pochopení složitého!

2. V době, kdy jsme nejvíc svěží, se učme nejvíce náročnou látku

Každý z nás nakládá se svým časem různě, uspořádání pracovního a volného času výrazně ovlivňuje naše studium. Jednoduchou látku lze pochopit kdykoli - i když jsme unavení, i když jsme vyčerpaní. Pochopení složité látky však vyžaduje náš maximální mentální i fyzický výkon.

3. Určitý problém se učíme jako celek

Každý problém se snažme učit jako celek. Ovšem s tím, že nejdříve pochopíme základ problému, jakousi pomyslnou kostru. Jakmile základní informaci pochopíme, můžeme se zabývat detaily celého problému. Je třeba informace vždy integrovat a ukládat do paměti v souvislostech.

4. Dělejme si poznámky a opakujme

Opakování je prý matkou moudrosti, tedy opakujme, zkuste daný problém parafrázovat, zjednodušit (ale ne generalizovat), pište si poznámky, diskutujte o problémech se spolustudujícími a tutory, buďte ve svém studiu aktivní.

5. Neházejme flintu do žita

Jsou dny, kdy se nám nic nedaří, jsme utahaní, vykradli nám byt, shořela chata, výplata v nedohlednu a ještě máme dostudovat část kurzu. V takových situacích NEHÁZEJME FLINTU DO ŽITA a (řečeno slovy Douglase Adamse) NEPROPADEJME PANICE. Studujme tehdy, kdy jsme si jisti, že naše studium bude mít určitý efekt – něco se dozvíme, naučíme, využijeme. Využijeme tedy efektivně náš volný čas!

Průvodce studiem

Dostali jste se na konec textu, který byl věnován obsahu a formě distančních textů a účastníkům distančního vzdělávání. Pokud se chcete touto problematikou zabývat dál, obraťte se na některé z blízkých středisek či center distančního vzdělávání, případně na některé pedagogické centrum. Věříme, že se vám studovalo dobře. Nebo ne? Diskutujte s námi v diskusních fórech.

Vyzkoušejte

Vyzkoušejte si některý z online testů, který vám pomůže otestovat si vaši osobnost a vaše předpoklady pro distanční studium.

Test stylu učení a mnohé další

http://www.proficomm.cz/testy/testy.php

Zajímavý projekt - Program eCONTENT

(www.econtent.cz)

Cílem eContentu je obohatit evropský trh s online digitálním obsahem nejen co do kvantity a kvality, ale hlavně co do kulturní a jazykové rozmanitosti. Zároveň by se měl tento trh stát dynamičtějším, více efektivním, experimentujícím s novými modely partnerství a obchodování. Měla by se rozvinout mimo jiné široká evropská spolupráce.

eContent jako každý evropský program silně usiluje o rozvoj evropského partnerství – tj. preferuje projekty, které přesahují rámec jednoho státu a které využívají partnerství evropských zemí.

eContent je grantový program, který je otevřený všem typům právních subjektů, t.j. průmyslovým a komerčním firmám včetně malých a středních podniků (MSP), univerzitám, organizacím zaměřeným na vyšší vzdělávání, asociacím a organizacím veřejného sektoru, atd. Program se týká zejména poskytovatelů internetových služeb, elektronických informací a tvůrců aplikací, institucí státní správy a kulturních zařízení, integrátorů a distributorů elektronického obsahu, poskytovatelů jazykových služeb, účastníků trhu s autorskými právy, investorů a začínajících společností na trhu s digitálním obsahem (tzv. start-ups).

Program je založen na třech hlavních akčních liniích popsaných v pracovním programu eContent:

1. Zlepšení přístupu k veřejným informacím a rozšíření jejich využívání

a) Experimenty v konkrétních projektech, kterými se demonstruje použití informací veřejného sektoru k tvorbě služeb a produktů s přidanou hodnotou.

b) Zřízení evropských sbírek digitálních dat.

2. Podpora vytváření obsahu ve vícejazyčném a multikulturním prostředí

a) Podpora nových partnerství a přijetí vícejazyčných a multikulturních strategií.

b) Posílení jazykové infrastruktury.

3. Zvyšování dynamiky trhu s digitálním obsahem

a) Překlenování rozdílů mezi průmyslem týkajícím se digitálního obsahu a kapitálovými trhy.

b) Obchodování s autorskými právy mezi účastníky trhu s digitálním obsahem.

c) Vývoj a sdílení společné vize vývoje trhu s digitálním obsahem.

Literatura

Mezipředmětové vztahy, integrovaná výuka, projekty. (Václavík, V.)

Chyby a omyly při zavádění e-learningu. In Belcom 2005 - sborník z mezinárodní konference BELCOM 2005. (Eger, L.)

Tvorba textů pro distanční vzdělávání. Katedra informatiky, VŠB TU Ostrava. (Folwarczny, T., Janků, M.)

OCR technologie v pedagogických disciplínách. e-Pedagogium (on-line), 2003, roč. 3, č. 3. (KOPECKÝ, K., NOCAR, D., KOPECKÝ, R.)

Jak studovat efektivně. Centrum distančního vzdělávání, Olomouc. (Všetulová, M.)

WWW portály

E-learningový portál Ostravské univerzity

Proficomm.CZ